

Kieviten op akkers: nestbescherming

Vlaanderen
is wetenschap

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Geert Spanoghe

11 maart 2020

Hoe kunnen we bijdragen aan een
duurzaam behoud van onze
populatie Kieviten in boerenland ?

Weidevogelgemeenschappen

- 3 belangrijke fases in de broedcyclus
 1. Vestigingsfase (februari-april)
 2. Nestfase (maart-april, ...)
 3. Jongenfase (vanaf 2de week april)
- geldt voor constante, goede broedplaatsen
- bij 'veranderende omgeving' kan het langer ...

Vestigingsfase

wisselwerking \neq parameters

- Attractief weidevogellandschap
- Veilige nestplaatsen
- Hydrologie
- Vegetatie
- Voedselaanbod
- Rust (overdag en 's nachts)
→ te hoge densiteit (grond)predatoren:

“predatiemijding”

Assels te Drongen 2006

(nesten Kievit (blauw) en Grutto (geel))

Na 2010 nooit meer een broedgeval gehad, ook geen andere grondbroeders.

Vestigingsfase anno 2021

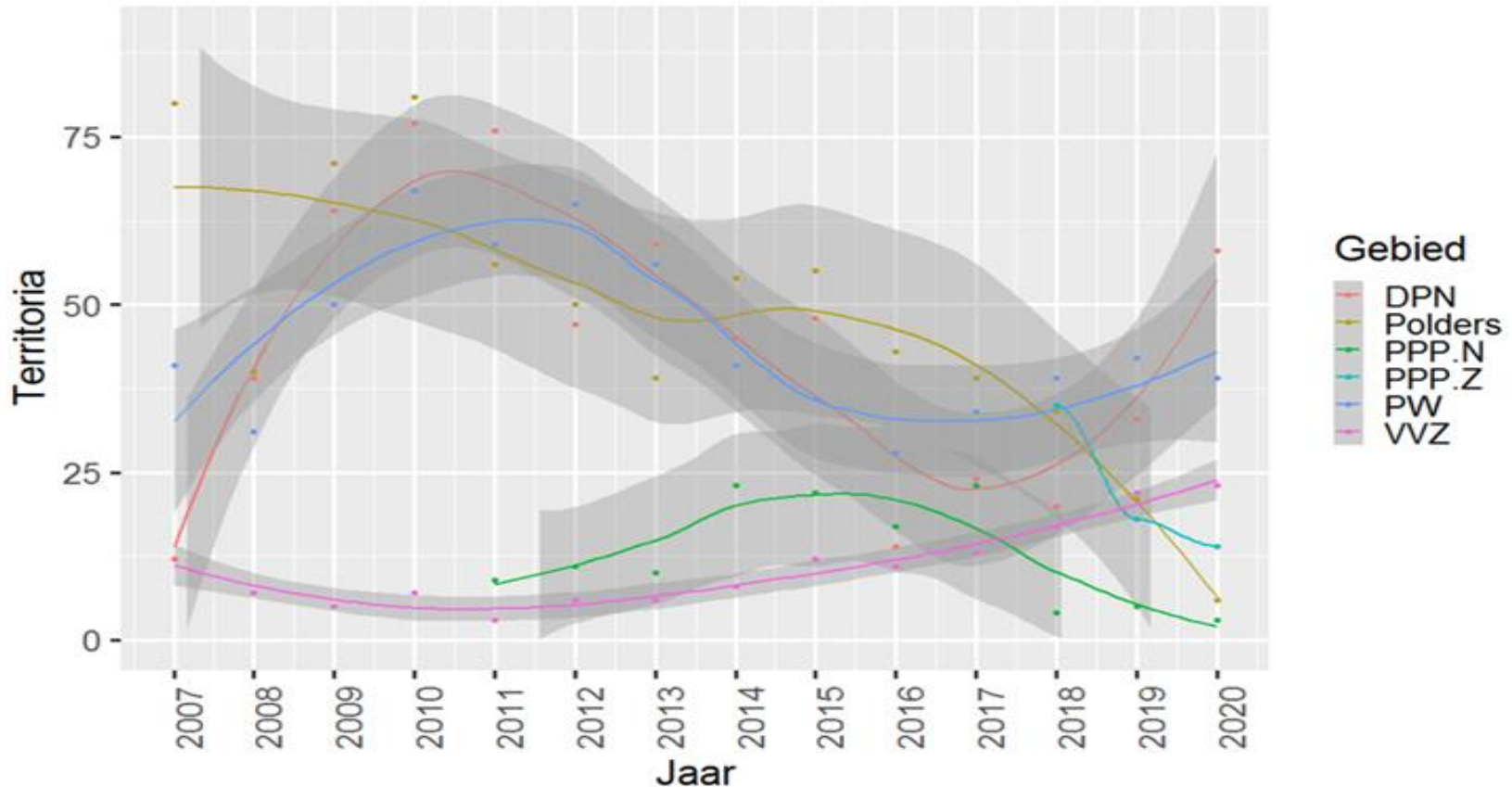
- Screening van alle parameters !
- Monitoring (grond)predatoren (& Slechtvalk ?)
- Onderzoeken pistes om predatie te milderen

Elektrische rasters zijn succesvol !

Elektrische rasters Linkeroever

Trend van Kievit in de belangrijkste gebieden

Stijging na plaatsing rasters (en afschot Vos) in Doelpolder Noord (DPN na 2018), Putten West (PW, na 2013) en Vlakte van Zwijndrecht (VVZ, na 2014).
Significante daling in andere gebieden, in deelgebieden Prosperpolder (PPP) vooral door predatiemijding.

Nestfase

- Kievit zit ongeveer 32 dagen met nest
- Nestsucces moet ongeveer 60 % zijn voor populatie (Mayfield-methode)
- Vervolglegsels geven wat rek maar hebben nadelen.
- Clustering in 'goede gebieden'
 - effectief om luchtpredatoren te verjagen
 - maakt hen zeer kwetsbaar t.o.v.
grondpredatoren

Jongenfase

- Pullus wordt vliegvlug op een goede maand
- Meeste predatie door vogels
- Broedsucces: 0,7-1,0 vliegvlug jong/broedpaar
- moeilijk te onderzoeken
- meeste studies geven aan dat onze steltlopers daar systematisch onder blijven
- Eerste week weinig mobiel (maaien, ploegen, ...)
- Vooral mannetjes behoorlijk plaatstrouw.

Kieviten op akkers ...

Kieviten op akkers (Oost-Vlaanderen)

- Weidevogellandschap/gebieden te versnipperd: SBP Weidevogels
 - Kieviten op resterende halfnatuurlijke graslanden zijn vrijwel verdwenen door predatie(mijding)
 - Reguliere graslanden: te intensief beheerd
 - Akkers zijn lokaal de betere 'haven' geworden
→ soms sterk afwijkend van 'ideaal' weidevogelgebied
 - Nestsucces op akkers is hoog wanneer je verliezen door landbouw kan beperken
-

Nestsucces van Kievit

- In 2020 volgde INBO 131 nesten op :
 - Het nestsucces was 47 % (BI 37-58 %) volgens Mayfield, 63 % volgens klassieke methode.
 - In 2014-2017 was dit 40 % (BI 34-46 %, NSkl 59 %) op 349 nesten
 - Het nestsucces op akkers **zonder** maatregelen in 2020 was 34 % (BI 22-54%, NSkl 47 %)
 - Het nestsucces op akkers **met** maatregelen in 2020 was 82 % (BI 65-100%, NSkl 91 %)
- grootste verliesoorzaak in de halfnatuurlijke graslanden
- grootste verliesoorzaak op akkers landbouwwerkzaamheden
- nestpredatie op kale akkers is verwaarloosbaar, wellicht omdat zoogdieren er niet door aangetrokken worden

Bescherming populatie op akkers

- Het nest/broedsucces van Kieviten op akkerland verhogen
 - klemtoon op 1ste broedsels (maart-april)
 - ° beter broedsucces (energie adulten en klimaat)
 - ° grotere overleving jongen naar winter
 - ° jaar na jaar verdwijnen populaties op akkers
- Manieren zoeken om Kieviten een plaats te geven in de hedendaagse akkerteelt

Methode (al met succes toegepast)

- Het uitsparen van nesten (5 à 20 m²) bij alle bewerkingen
(alternatief: werken met mandjes)

Optioneel:

- Het 'verlaten' van alle bewerkingen tot ongeveer 1 mei ... bij vaste/jaarlijkse populaties
- Het aanleggen van (wel overwogen) vluchtstroken: na betere kennis lokaal terreingebruik
- Probleem: pulli zijn eerste 10 dagen zeer kwetsbaar en niet te sturen !

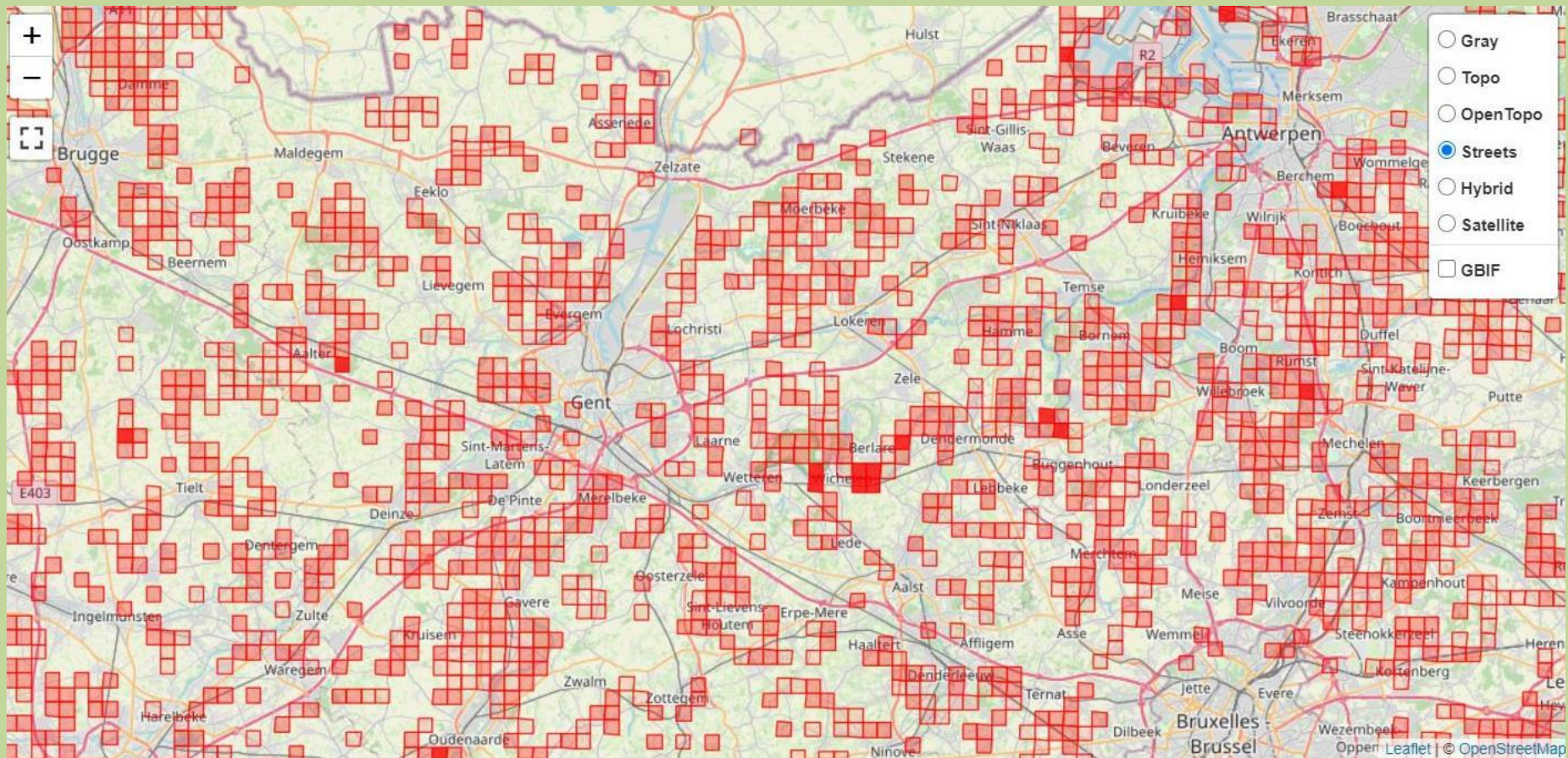

Projectmatige aanpak

- Inventarisatie broedlocaties
- Vaststellen nesten
- Aanduiden van nesten
- Afspraken met gebruiker
- Monitoring maatregel/nestsucces

Inventarisatie (01/04-01/06 2020 uit waarnemingen.be)

Inventarisatie

- Meeste kennis is lokaal aanwezig ...
- Kieviten vallen op !
- Clusters wel lastig om uit elkaar te halen: soms niet-broeders, mislukte vogels, partner even weg ...
- Onderscheid man/vrouw meestal makkelijk

Nestlocatie & -aanduiding

- Broedende vogel meestal zichtbaar
- Valstrik: schijnbroeden of beginnend nest.
- Nest aanduiden met 2 twijgen: 3 m voor en achter nest (in rijrichting of vanop vast kijkpunt) → zichtbaar maar onopvallend
- Nest ook analoog of digitaal aanduiden
- Aantal eieren noteren, geen behandeling.
- Pas op: nesten vinden vergt oefening !

Afspraken gebruiker

- Eigenaar, pachter, loonwerker, ...
- Aankloppen bij VLM ?
- Medewerking vragen
- Keuze laten hoe exact nest te sparen:
 - Rond nest ploegen
 - ploeg uit grond halen
 - wachten met bewerkingen (indien april) ...
- Geldt doorgaans voor alle bewerkingen tot inzaaien ! Plaatsbezoek kan must zijn !
- Vergoeding bespreken ...

Monitoring maatregel/nestsucces

- Noteren: manier maatregel + data
 - opvolging uitvoering en resultaat
 - vergoeding staat los van nestsucces
- Monitoring nestsucces: gemakkelijk en niet verstorend
 - juridische kanttekening (ism INBO)
 - protocol beschikbaar (INBO)
 - broedsucces (# vliegvlugge jongen)proberen
inschatten: familietjes kunnen tot 3 km verhuizen !

Scholekster niet vergeten !

- Overlapt grotendeels met Kievit op akkers
- Heel territoriaal
- minstens 3 weken later in broedseizoen
→ komt mogelijks pas na inzaaiing

